

Zivot Sv. Save - Teodosije

O rođenju Svetoga i ranoj mladosti)

Ovaj beše sin velikog Župana Nemanje, vladara srpskog, koji samodržavno vladaše svim srpskim zemljama /Nemanja je između 1180. i 1190. godine značajno proširio teritoriju srpske države./ Što se zovu: Dioklitija, Dalmatija, Travunija, na istoku se Iliriji približavajući, a na zapadu na Rimsku oblast naslonjeni. Taj spomenuti muž, blagočastiv i bogobojažljiv, ništeljubiv, hrabrošau i vojnom veštinom sjajan kao niko drugi, i svima dobrima na zemlji u sreći veoma izobilan i uz to vrlinom, bezbolnošau i pravdom, milošau i krotošau ukrašen, - uze, po zakonu, sebi ženu po imenu Anu. A i ova nije ni po čemu zaostajala u vrlinama za mužem svojim. Rodiše im se sinovi i kćeri, koje prosvetliše božanstvenim krštenjem, i naučivši ih svetim knjigama i vrlinama veseljahu se u Gospodu.

Pošto je prošlo mnogo vremena otkako je prestala da rađa pomenuta blagočastiva Ana, jer je Bog zaključio kao u starini Liju Jakovljevu, da ona koja je pre radala ne rodi više na vreme, zbog čega ju je vređao i koreo muž njen, /Knjiga Postanja, 29, 31-32./ oboje u skrbi i žalosti zbog ovoga, jer im je duša veoma žudela da dobiju još jedno čedo, noću stavši na molitvu svemogućem Bogu, za se, sa suzama govorahu:

"Vladiko Gospode Bože Svedržitelju,
koji si negda poslušao Avraama i Saru
i ostale pravednike koji su molili za čedo.
/Knjiga Postanja 16, 1-2; 17, 15-19; 18, 14; 21, 1-3; Prva knjiga Carstva (Prva Samuilova) 1, 1-20; Jevanđelje po Luki 1, 5-25./

Usliši danas i nas
grešne sluge svoje što ti se mole.
Daj nam, po tvojoj dobroti,
da dobijemo još jedno muško čedo,
koje će biti uteha duši našoj
i tobom naslednik naše države
i žezal starosti naše,
na koga ćemo položiti ruke i počinuti.
I dajemo ti zajedničke obete:
Od začeha deteta
od prirodne zakonite ljubavi
i od postelje odlučujemo se,
i svako za sebe u čistoti tela
sve do kraja života sačuvavamo se."

A Gospod, koji je blizu ovih što ga prizivaju vaistinu i sluša njihovu molitvu, /Psalmi Davidovi 45, 18./ poslušao i njihova moljenja kao i ostalih pravednika. I ovo je bio početak neiskazanih Božjih sudova, da kao posle životom, tako najpre u rođenju bude čudesno dete, jer to nije ni bilo delo ljudske prirode, nego i zapovest svesilnoga Boga, koji pobeđuje zakon prirode kako hoće. I plod molitve po prirodi se rodivši, od Boga dan, Bogu se i nameni, što i bi.

Kada je zatrudnela supružnica i kada se približiše dani rodi muško čedo po prošnju molitvenom. Obradovaše se dušom veoma i proslaviše Boga, koji nije prezreo moljenja njihova. Posle malo vremena porodiše ga vodom i Duhom, /Krštenje je u hrišćanskoj književnosti drugo, duhovno rođenje./ prosvetivši ga božanstvenim krštenjem, i dade mu ime Rastko, i u Gospodu veoma dobro Bogu uzraste. A kada je dete ojačalo, dade mu ga da se uči svetim knjigama. Roditelji, pak, njegovi, osećajući natprirodnu, bezmernu ljubav prema njemu, nesitom dušom uvek na njega gledahu, a i velmože njihove sa njima govorahu da će on biti najbolji među braćom svojom. Bejaše i dete blagoobrazno i veselo dušom, i napredovaše u učenju, i izazivaše divljenje svojim razumom i detinjem

uzrastu, tako da su svi govorili:

- Ovo æe biti neko novo znamenje!

A kada uzraste do petnaest godina, odeliše mu roditelji jedan kraj države svoje, / Rastko Nemanjiæ je na upravu dobio jedan deo Humske oblasti (današnja Hercegovina)./ kako bi odlazio od oca i matere na zabavu s velmožama, i da se s blagorodnim mladima veseli. A mladiæ, okusivši od znanja božanstvenih svetih knjiga, još èešæ ih proèitavaše i iz njih poèetak premudrosti - Božji strah crpljaše /Psalmi Davidovi 111, 10; Prièe Solomonove 1, 7./ i prihvataše se božastvene ljubavi iz dana u dan, oganj ognju dodajuæi željom nesitom. Rasuðivaše da su carstvo i bogatstvo, slava i sjaj, i svaka sreæa puni meteža i nestalni; smatraše vidljivu lepotu i obilje ovoga sveta kao senku, i razumevši da je mnogo jelo i veselje i sve što je ljudsko na zemlji sujetno i nestvarno, desnoga puta se dohvati /U Bibliji desno je simbol pravednosti i pravog puta./ pa se bavljala prouèavanjem knjiga, i nije se lenio da u crkvi na svima

službama stoji. Ljubio je post, izbegavajuæi sujetno praznoslovlje i neumestan smeh, sramotne i štetne pesme mladika požuda, što slabe dušu, sasvim mrzeæi. Dobar, krotak, svima ljubazan, ništeljubiv kao malo ko drugi, monaški èin isuviše poštovaše, tako da su i sami roditelji njegovi zazirali i stideli se, takvu brižljivost i zakon vrline videvši u mladom uzrastu. I smatrahu kao da nije od njih rođen, veæ da je zaista od Boga dan.

(O bekstvu u Svetu goru)

Kada je došao do sedamnaeste godine uzrasta svoga, roditelji njegovi stadoše razmišljati da ga po zakonu ožene. A bogodani božastveni mladiæ uvek je u molitvi tražio kako i na koji naèin da pobegne od sveta i od svega da se oslobodi radi Boga. Jer beše slušao o Svetoj gori Atonskoj i o isposnicima u njoj, i o ostalim mestima pustinjaèkim. Jer dolazahu ka ocu njegovu odasvud da prime što im je potrebno, a drugi put i sam šiljaše u sveta mesta da se razda onima koji prepodobno žive, /Monasima pustinjacima./ jer beše dobar èovek koji deli milostinju i daje mnogo. A Bog, gotov da usliša molitvu i želju slugu svojih, i njegovu želju ispunio i podstaèe ga da dođe k roditeljima iz kraja danoga mu.

I kada ga primiše s velikom ljubavlju zajedno s blagorodnima njegovim koji su došli s njim, i kada bezmerna radost i veselje i veliko pirovanje behu uèinjeni zbog dolaska vazljubljenoga sina k roditeljima, i kada su se veselili mnogo dana, - gle, kao Bogom pokrenuti, doðoše k njegovim roditeljima neki inoci iz Svete gore Atona, da prime potrebnu pomoæ svom siromaštvu. A desi se da je jedan od njih bio rodnom Rus. Božanstveni mladiæ sakrivši ovoga nasamo, ispitiavaše ga o Svetoj gori, pošto ga je najpre utvrdio zavetom da neæe nikom otkriti njegovu tajnu. A ovaj mu isprièa sve po poretku pustinjaèkom, /Tri osnovna naèina monaškog života u Svetoj gori: opštežiaæe (kinovija), skit i potpuna usamljenost./ kakav je zajednièki život u manastirima, i zaseban dvojice ili trojice jednodušno, i samotnan, usamljenièki život onih koji žive isposnièki u æutanju, sve mu potanko isprièa. Jer ni taj monah ne beše prost, nego iskusan u onom što je govorio; rekao bih, od Boga poslan bejaše. A mladiæu dok slušaše o inoèkom životu i usrdnosti za Boga i njihovim dobrim zanimanjima, izvori suza izlivalahu se kao reka iz oèiju njegovih. Potom, odahnuvši malo, reèe starcu:

- Vidim, oèe, da Bog, koji unapred zna sve /Prva poslanica apostola Jovana 3, 20; upor. Psalmi Davidovi 139, 2-4; Knjiga proroka Danila 13, 42./ i koji je video bolestan srca moga, /Psalmi Davidovi 13, 2./ posla tvoju svetost da uteši mene grešnoga. Sada se uteši srce moje i duša se moja razveseli radošæu neiskazanom. Sada razumedoh za èime sam neprestano žudeo. Blaženi su i triput blaženi oni koji su se takva bezbrižna i nemetežna života /Misli se na duhovni život./ udostojili. Šta ja da uèinim, oèe, da bih mogao pobeæi od mnogometežnog života ovoga sveta, pa da se takva angelskoga života udostojim? Ako me kad roditelji ushtednu oženiti, zadržan ljubavlju prema telu neæu dostiaæi takva života. Ni jedan dan ne bih hteo posle ovoga ovde ostati, da me se kako slastoljublje ovoga sveta ne bi kosnulo, i da protiv moje volje ne odvuèe dušu moju od takve ljubavi prema anðelskom životu, kao što uèiš, oèe. Hteo bih bežati, a puta ne znam. Ako bih kako daleko zalutao, stigao bi me otac moj, pošto mu je moguæe, i vratio bi me, pa bih i oca bacio u žalost i sebe u stid velik, a posle toga ne bih ni postigao ono što želim.

A starac, uzevši reè, reèe mu:

- Žudna je ljubav roditeljska, junaèe, i veza prirode neraskidna, i milo jedinstvo s braæom i zajednièko življenje. Ali Vladika zapoveda da se i ovo lako prezre, i krst uzme na rame, i da se za njim usrdno ide, /Jevanðelje po Mateju 10, 37-38; 16, 24; Jevanðelje po Marku 8, 34; Jevanðelje po Luki 9, 23; 14, 27./ i sve lako podnese, na stradanje njegovo za nas ugledajuæi se. Zapoveda da ne blagujemo u mekom, da ne tražimo telesni pokoj, nego da više prionemo za nagotu i glad, bdenje i molitvu, i da se obrati pažnja na umiljenje i plaè sa uzdisanjem i skrušenošæu srca. Jer ovo se predlaže bogoljubivim dušama kao neki put koji lako vodi u dobrodetelj, i ovo donosi slavu istinitu i èast pouzdanu.

A mladiæ, slušajuæi ovo i kao dobroplodna zemlja seme primajuæi u srce svoje reèi starca, /Jevanðelje po Mateju 13, 8; Jevanðelje po Marku 4, 8; Jevanðelje po Luki 8, 15./ ridanje k ridanju dodavaše.

A starac se divljaše vreloj ljubavi njegovoj prema Bogu i ognju božanstvenom koji je tako rasplamteo dušu njegovu, slušaše njegove reèi pune cleomudrenosti i umiljenja, i reèe mu:

- Vidim, o èedo, da ti je duša zašla u dubinu Božje ljubavi. Nego požuri da izvršiš svoju dobru želju, da ne bi kako sejaè zla posejao kukolj u srce tvoje, /Jevanðelje po Mateju 13, 24-30, 36-43./ i osnaživši se ugušio pšenicu tvoju, dobru misao, /Jevanðelje po Mateju 13, 7-22./ te da ne odustaneš od takve težnje, i da zadržan ljubavlju prema telu i slasti, kao što kažem, ništa ne uspeš; podleæi æeš i sramoti i ukoru kojim u jevanðelju osuđujemo one što su se zbog kupovine njive i para volova i uzimanja neveste odrekli slatke veèere i besmrtno hrane, pa su nedostojnima izabranoga zvanja i veselja nebeskog cara Hrista s pravom nazvani. /Jevanðelje po Luki 14, 16-24./ A ja æu ti biti sluga u takvom delu i u Gospodu provešæu te do Svete gore, kamo želiš stiæi, samo neka bude konja da me nosi, da bismo mogli pobeæi od oca tvojega.

Kada je ovo èuo od starca, volji se njegovoj brzo pokori i reèe:

- Blгодарim te, Gospode, jer si uverio srce moje preko stranca ovoga!

A starcu:

- Da si blagosloven od Boga, oèe, što si ukrepio dušu moju!

Ispunivši se velikom radošæu zbog ovoga, i nimalo ne odlažuæi, uðe k roditeljima, ukrade otpuštenje i zamoli po obièaju molitvu i blagoslov, govoreæi:

- Gospodari moji, rekoše mi da u ovoj gori - i pomenuo joj ime - ima mnogo zveri; ako naðem milost, vi æete me blagosloviti i pustiti da idem u lov. Ako zakasnimo, nemojte se ljutiti, jer sam èuo da tamo ima mnogo jelena.

A otac njegov, ugaðajuæi mu, reèe:

- Neka je Gospod s tobom, èedo, neka te blagoslovi i ispravi put tvoj.

I mati, kao svaka mati, zagrlila ga i celivala s ljubavlju, pa ga otpustiše s mirom, ali mu zapovediše da se brzo vrati. Jer ne znaðahu da neæe tražiti jelene, /Jelen u Bibliji oznaèava dušu koja žudi za Bogom./ veæ izvor života, Hrista, da njime napoji ujelenjenu dušu svoju, raspaljenu ognjem od èežnje ljubavi njegove.

Da bi uverio roditelje, posla u goru lovce, i sam opremljen da goni zveri, rekavši:

- Èekam vas pod gorom do ujutro.

A kada nastala noæ, i blagorodni što se s njim veseljahu pospaše, sa malo svojih ljudi koji su èuvali tajnu njegovu, za vodièa Boga sa inokom imajuæi, begom bežeæi pobeže.

Kada je svanuo dan, blagorodni stadoše tražiti gospodina svojega. I gle, nigde ga nisu mogli videti ni naæi. Rekoše:

- Da se ne šali s nama i da se nije ka ocu vratio?

A potražiše i monaha koji je bio s njim i ostale njegove sluge; i ni njih ne našavši, govorahu:

- Kakav nas je užas snašao?

- Kamo se dede gospodin naš?

I u nedoumici zbog brige ostaviše lov, pa se brzo vratiše k njegovu ocu samodršču, i obavestiše ga o nestanku sina njegova.

A roditelji, èuvši ovu iznenadnu i neprijatnu vest o sinu svome, od žalosti umalo ne svisnuše.

Došavši k sebi, razumedoše da ga niko drugi nije odveo nego onaj Rus monah, govorahu, u Svetu goru, jer su još otprè znali za njegovu žudnju da tamo ode. Odmah se sakupiše blagorodni, sleže se mnoštvo naroda:

- Da èujemo - rekoše - šta je to sada zadesilo gospodina našeg!

I svi plakahu i ridahu mnogo i neutešno; roditelji sina, braæa brata, sluge gospodara sa krikom dozivahu radi utehe u žalosti, padajuæi sve više u oèajanje, jer ih do bezumlja dovoðaše stradanje njihova gospodara i krasota mladoga uzrasta.

Nabrzo samodržac otac sa pratnjom zapovedi da svi prestanu plakati, i blagodarivši veoma Boga, reèe prisutnima i materi deteta;

- Budite hrabri, neæemo se žalostiti zbog ovoga! Neæe propasti sin moj, Bog, koji mi ga je mimo nade dao, udostojæe me da ga vidim i da se nasitim ljubavi njegove.

I odmah dozvavši jednoga od svojih vojvoda, reèe mu:

- Znaš koliki je bol od ljubavi prema deci i oganj što vazda gori i nikad se ne može ugasiti. Zato, ljubazni, ako si ikad primio kakvo dobro od nas - sada je vreme da ljubav pokažeš. Ako se požuriš te stigneš i vratiš sina mojega, i time utešiš srce moje i materi dušu od smrti oslobodiš zaslužiæeš mnoga dobra, više od prvih, i ja æu ti ih dati, druže.

Dozvavši i mnogo blagorodnih mladæa, i sliènim nadama i njih ohrabrivši, posadi ih na silne (i brze) konje, i posla ih sa vojvodom. Zapovedi im da ga gone i do unutar Svete gore. A napisu i poslanicu iparhu solunske oblasti, /Iparh je upravnik oblasti u Vizantiji./ da ga otrgne i iz same Svete gore, i da ga njemu vrati.

"I ako ovim, mili moj, utešiš srce moje, mnoge poèasti od nas darom i ljubavlju primiæeš; ako li prezreš našu molbu, znaj da æemo ti mesto ljubavi biti protivnici."

A vojvoda uze pismo i sa blagorodnima otpust izmoli, pa na silne konje usedoše, što je više moguæe dan i noæ goniše, i ništa ne uspevši stigoše u slavni grad Solun, u kome vojvoda bi primljen sa èašæu. Predade pismo iparhu i isprièa žalost gospodina svoga.

Kada je iparh proèitao pismo, veoma se ožalosti zbog toga, jer je veliku ljubav gajio prema njemu. I pošto je vojvodu s blagorodnima ljubazno poèastio, odmah napisu pismo protu Svete gore, /Na èelu svetogorske uprave nalazi se protèpistasos (protos), koji se bira iz jednog od najuglednijih manastira u saboru Svete gore na odreðeno vreme. Sedište mu je u Kareji, središtu Svete gore./ govoreæi:

"Pošto stvar nije obièna kada se ovo traži, prosim i toplo molim tvoju prepodobnost, nemoj prezreti ove

molbe. Ako je tamo negde došao sin velikoga župana, vladara srpskoga, sa svakom žurbom neka se vrati ocu svojemu, da ne bi kako otac njegov, zbog žalosti za njim, ljubav prema nama promenio u mržnju, pa æeš sve nas i mnoge ožalostiti."

I tako otpusti vojvodu. A posla s njima ljude koji æe ih uz poèast provesti do Svete gore, davši im napisano pismo.

Kada su ušli u Svetu goru, raspitivahu se o onom koga su tražili, da li je ovde došao, opisujuæi uzrast mladosti i lepotu lika. A neki im rekoše:

- Takav koga tražite ušao je malo pre vas u ruski manastir, /Stari Rusik, (Pantelejmon), osnovan 1169. godine./ i još je tu.

A oni èuvši ovo brzo poteraše putem da ne bi kako èuvši za njih pobegao, i ostavivši put ka protu u ruski manastir udoše.

I videše ga u manastiru gde hoda s nepostrizanim vlasima i s mekim haljinama, jer su ga stigli brzo goneæi, a nije ni strahovao da æe ga hteti goniti do unutar Svete gore; ali bol roditelja, a ujedno i moæ, i ovo mogade.

Našavši ga, obradovaše se radošæu neiskazanom. I ušavši svi u crkvu Svetog Pantelejmona pokloniše se, i grleæi ga ljubazno ga sa suzama celivahu, tako da su od radosti zaboravili toliku udaljenost mesta i tolikih dana i noæi trudna putovanja, jer dobiše što su želeli. A i nadahu se da æe od njegovih roditelja primiti velike darove i mnoge poèasti zato što su im ugodili. Pomišljahu da ga vežu, ali ga se bojahu kao gospodara svojega. Postavivši stražu èuvahu ga što je moguæe bolje, da bi, pošto konji i oni sami otpoèinu od napora, sa njime pošli na put.

A mladiæ se divljaše ocu svojemu što toliku visost vojvode potrudila s mladim blagorodnima, i stiðaðe se da u lice muža pogleda, jer se zbog njega mnogo potrudio da dođe u tuđu zemlju. Odvede ga nasamo i zapita:

- Kako toliki put prevaliste tako brzo i ne uleniste se pred tolikom daljinom mesta i tako napornim putem?

A ovaj mu isprièa veliki bol srca njegovih roditelja i plaè neprestani. Isprièa mu i o pismu od oca njegovoga, donesenom ka iparhu zbog njega, i o pismu iparha svetogorskog protu, pa reèe:

- Poslani su i ljudi da te predadu nama i da te vratimo tvome gospodinu ocu.

A mladiæ razumevši èvrstinu odluke ovoga muža reèe k njemu:

- Ako hoæeš, ljubazni moj, ti bi me mogao ostaviti na miru, i znam, kako si moæan, da možeš stiaæi i umiriti gospodina oca mojega. A ja æu ga, napisavši mu, odvratiti od takve pomisli, samo ako mi uèiniš bratsku ljubav i ostaviš me u onome radi èega sam došao.

A on:

- Ne, gospodaru moj, ne poèinji takve molbe ka meni, tvome rabu, što mi nije lako uèiniti. Jer vladar moj, tvoj otac, smatrajuæi me za verna poslao me je radi ovoga. Uz to, da smo našli u monaškom obrazu tebe, gospodara moga, kakvo bismo izvinjenje imali zbog toga? A pošto je Bog hteo da se dogodi onako kako žele roditelji tvoji i velmože vaše i braæa tvoja, ko sam ja da tako nešto pomislim! Bolje bi mi bilo da se i ne vratim ocu tvome. Zato te molim, gospodaru moj, sve takvo iz glave izbacivši poði s nama, tvojim slugama, veseleæi se, da ugasiš plamen roditelja tvojih, èija si srca zapalio svojim odlaskom u tuðinu, a ujedno i braæe tvoje i svih blagorodnik. Ti sam znaš da si ti roditeljima i svima nama nada sa Bogom i uteha. Ako li što protivno pomišljaš, i neæeš da pođeš s nama, prisiliæeš me da te vežemo. Teško meni, to mi nije zgodno ni reæi, ali se bojim oca tvojega, pa æu te povesti silom. Takvu sam zapovest i primio.

A mladiæ, videvši neumoljivost vojvode i nesalomljivu vernost prema svojem gospodaru, i razumevši da

æe ga silom odvesti, i da nema ko æe ga izbaviti iz bede, zbog bojazni od oca njegova, jer je pisao iparhu, - reëe:

- Volja Gospodnja neka bude! /Jevanđelje po Mateju 6, 10; 26, 42; Jevanđelje po Luki 22, 42./

I razveselivši se zagrlji vojvodu, uveravajuæi ga da æe sa njime poæi. A prizivaše Boga tajnim uzdasima za pomoænika u napasti, i smišljaše i on delo pobožno a ujedno i prevarno, jer beše okovan srcem u mudrosti, kao što kaæe David, /Psalmi Davidovi 9, 12./ i zapreku koju su mu uëinili oni premudri razumom dobroga duha da sruši dovijaše se.

A šta to?

Zamoli igumana, i zapovedi da se spremi sjajna trpeza, da se sa vojvodom i sa onim blagorodnima poëasti, a ujutru da poðu kuæi. Svoju zamisao reëe igumanu i zamoli ga da se s veëeri poënu jutarnje pesme /Po svetogorskim liturgijskim obiëajima, uoëi nedelje, tj. u subotu uveëe služilo se bdenije - veëernja i jutrenja zajedno./ i da se naëini veliki pir da iguman poëasti vojvodu s blagorodnima, a mladiæ je ove i sam svojim rukama služio i veselio.

Pošto su se na veëeri dugo zadržali, zapovedi iguman da se udari u bilo, /Klepalo - udaranje kojom se monasi pozivaju na dnevna bogosluæenja u manastiru./ jer bejaše dan nedelje. Ustade iguman i s njime mladiæ, odoše u crkvu na molitvu. A ustade i vojvoda s blagorodnima, da stoje u crkvi, jer ga nisu smeli pustiti sa svojih oëiju. A kako se pojanje produæilo, i opet po zapovesti dugo èitanje proëitavalo, svi oni koji su zajedno sedeli i oni momci koji su ga èuvali s vojvodom, zbog umora od puta i sveëanog pira tvrdo zaspashe.

I kada je osetio da su zaspali, boæastveni mladiæ, budno oko, ustavši od njih pokloni se pred svetim oltarom i dade svoje obete Gospodu, /Zaveti ("obete") se polaæu prilikom obreda primanja monaštva ("postrig"), i to su: zavet deviëanstva, sirotovanja i poslušnosti./ pošto ga blagoslovi iguman, i uze jednoga starca, odlikovana svešteniekim èinom, te uziðe na veliki pirg u manastiru. Zatvorivši ga za sobom, reëe blagodarivši Boga:

"Uzneæu te, Gospode,
jer si me podigao!"
/Psalmi Davidovi 30, 1./

A jerej oëita molitvu i postrizhe vlasi glave njegove i u rizu ga obuëe anðelskoga obraza, i promeni mu ime Rastko u Sava.

A on mnogim suzama okropi zemlju i upuæivaše blagorodne i pohvalne reëi ka Bogu, govoreæi:

"Ispunio si æelju srca mojega", /Psalmi Davidovi 37, 4./ tako da se i starac zastide od mnogoga njegovog plaëa.

I pošto se ovo tako svršilo, kad se èitanje dovršilo, i kada su svi ustali, potraæiše èuvari gospodara svojega, i gle, nigde ga nisu mogli videti. Svuda po crkvi i u manastiru traæeæi ga i uzbunivši se, i ne našavši ga, stadoše graditi igumana i biti monahe.

A vojvoda zaustavi uzbunu i reëe igumanu i monasima:

- Kakva je ovo nepravda i bešëašæe prema nama od vas, o oci?! Mi, dakle, stideæi se obraza koji nosite, preko vašega zla preðosmo i krotki i èovekoljubivi prema vama bejasmo. Zar - reëe - nije prvo ovaj varalica što smrt zasluæuje - i pokaza na jednoga - od vas došao da moli milostinju, i milostinju kao ništa prezrevši, i od oca sina ugrabivši pobegao, a oca i mater u samrtni plaè i nas u veliki trud baciste? Sad opet, kada smo došli, od naših ruku sakriste našega gospodara, i jednako se ponašate svojevoljno. Šta vam sad pade na

pamet: da nam se narugate? Ili mislite da se mi uzalud potrudismo tražeæi vazduha, a ne našeg gospodara? Sad æe vam glave poleteti! Recite gde sakriste gospodara našeg!

A kada ovo èuše vojvodini momci, na svirepost gotovi, poèeše, još ljuæe, monahe biti nemilostivo.

I kada je ovo èuo naj koga su tražili, zbog koga se naèinio toliki metež, poboja se da se ovo zlo kako ne svrši ubistvom, i nagnuvši se s kule pozva ih po mraku. I kada èuše njegov glas, ispuniše se velikom radošæu i svi ka kuli pritrèavši u visinu gledahu, kao da bi se tama mogla ukloniti, da bi se, videvši ga, utešili.

I uzevši reè, reèe vojvodi:

- Toliko si mudar, a izvodiš detinjarije. Imajuæi sa sobom puk ljudi u krajevima tuðim, visoko mudruješ.

A k blagorodnim (momcima) reèe:

- Monaškog se obraza ne postideste, kako se Boga ne ubojaste? Zar vam dolikuje da u crkvi sa oružjem napadate na takve ljude? Kakvo su vam oni zlo uèinili? Ako li mene tražite, evo me gde sam. Sada sam zauzet, ujutru æete me videti, a ove ostavite!

Kada oni ovo èuše, strahom i stidom obuzeti ne znaðahu šta da odgovore. I tako uæutkavši opkoliše kulu, èuvajuæi stražu. Kada je dan stao da sviæe, on opet nagnuvši se s kule pozva vojvodu i blagrodne (momke), i javi se svima anðelskim inoèkim obrazom ukrašen. A kada ga oni tako ugledaše u takvom obrazu, ne znaðahu šta sebi da uèine, nego plaèem i ridanjem obuzeti na zemlju padahu. A ovaj videvši ih u takvoj krajnjoj gorèini srca, uteši srca njihova mnogim reèima, govoreæi:

- Ovo što se dogodilo sa mnom, Bogu se tako o meni svidelo, koji me je od oca mojega dovde proveo a da me vi niste uhvatili, pa me on i sada od vaših ruku izbavi. Jer vi ste hteli da me sa dobra i željena puta spreèite i da se sa mnom pohvalite, ugodivši svome gospodaru. Ali Bog moj, na koga se uzdah i iziðoh, bio mi je pomoænik, /Psalmi Davidovi 18, 2./ kao što vidite, a on æe i ubuduæe voditi moj život po svojoj volji. A vas, ljubazne moje, molim da ne tužite zbog ovoga, niti da ste skrušeni, nego bolje sa mnom pohvalite Boga, koji me je udostojio ovoga obraza, za kojim sam oduvek žudeo. Uzevši moju poznatu rizu i vlasi glave moje, vratite se u miru kuæi i ove znake predajte roditeljima i braæi mojoj da vam poveruju da ste me živa našli, i to Božjom blagodaæu kao inoka: Sava je ime moje.

A ovo rekavši svrže sa kule rizu svoju i mladjaèke èiste vlasi glave svoje, a uz to napisa i pismo roditeljima, da ih uteši, moleæi:

"Nemojte ništa tužiti za mnom, niti me oplakivati kao poginula, reèe, nego bolje da Boga molite, molim, ne bih li kako molitvama vašim dobro svrši trku moju na koju iziðoh. /Dela apostolska 20, 24./ A vi, koliko je moguæe, vodite brigu o svojoj duši, niti opet preduzimajte da me tamo u vašem životu vidite. Ako Bog ushte, ovde u Svetoj gori doèekaæu i videæu gospodina oca mojega, i svete i èasne starosti njegove nasladiæu se, i slatke i bezmerne ljubavi njegove nasitiæu se."

Pomenuvši im mnoge jevanðelske reèi o pravdi i milosti, o istini i sudu, i što nama nije ugodno da ne èinimo ni drugima, /Jevanðelje po Mateju 7, 12; Jevanðelje po Luki 6, 31./ dodade i ovo:

"Ako ko ostavi dom i braæu, ženu i decu, bogatstvo i njive i ostalo, naslediaæe na vekove carstvo nebesko." /Jevanðelje po Mateju, 19, 29./

A vojvoda sa onim blagorodnima primivši odozgo baèenu rizu i èistotne vlasi sa pismom, i položivši ih pred sebe, oplakivahu živoga kao mrtvoga, govoreæi:

- O, nevolje od tebe, gospodaru, šta ovo uèini nama, jer grèi si nam sad posle nalaska nego kad pre toga od nas pobeže!

O, nalaska goreg od gubljenja!

O, rizo, željenoga, željnima zapaljenje! Kako da te poneseemo? Kako da te poput koplja ili oštra maèa predamo roditeljima i braæi?

O, vlasi ljubljene glave, srcu i oèima privijane na utehu roditelja, kako da vas poput omèe ovima damo?

O, dara što ga nosimo, puna ne radosti veæ plaèa, ne veselja veæ ridanja, kako da te odnesemo? Koje li æemo uzdarje primiti? Kakvim li svetlim odeždama nas da obuku kada su sami u žalosnim i mraènim odeždama?

O, pira noæi ove, puna veselja a ujedno i prevare, makar se i kaže: "I odobri lukavstvo, prevaru" kojom Jakov prevari Isava, uzevši njegov blagoslov! /Knjiga Postanja 27./

O, èaše tvoje, gospodaru, koju si nam služio, pune meda ljubavi, što nam je gorèe od žuèi spremala!

O, noæi u koju zaspasmo, po Jovu budi tamna, i da se ne ubrojiš u noæi obasjane meseèinom! /Knjiga o Jovu 3, 6./

O, mi, od nemudrih bezumniji! Kako onoga koga s velikim trudom kroz mnoge dane gonismo, i u ruke uhvativši u jednom èasu ispustismo?

Kako smo bili bezumni!

Koji nas san grehova naših zadrža, i tako usnusmo?

Kako ga ne vezasmo uzama, kao što nam je i zapoveđeno, pa bismo se oslobodili ove smrtne žalosti?

Šta sada da uèinimo?

Kako da se javimo gospodaru našem?

Koji æe kamen, koja železna priroda poneti težinu takve vesti koju mi nosimo roditeljima i braæi?!

Ovako i mnogo slièno plaèu izgovoriše, i još dugo plakahu, onaj gore na kuli, a ovi dole na zemlji, da bi se i neosetljivi kamen ražalio. Posle u neko vreme odahnuvši, gore ka njemu uzdižuæi pogled i klanjajuæi se, davahu mu oproštajni pozdrav, i milostivo sa suzama koreæi ga i prebacujuæi mu, govorahu:

- Zdravo, o gospodaru, zdravo! Raširi se sam bez nas, nasiti se, ti kamenosrdni, nemilostivi! A hoæe li te primiti Gospod? Ti što si prevario oca, prevario si i nas, a misliš li da ti se valja Boga bojati?

Ovo i mnogo drugo od gorèine srca njemu izgovorivši, molitvu i blagoslov od njega izmolivši, i uzevši tužne haljine, odlažahu kuæi. I iduæi, natrag ka kuli obraæahu se s plaèem i ridanjem, zastajkujuæi, dok ga je moguæe bilo dohledati.

I tako otidoše kuæi.

A ovaj sa kule sišavši blagodara Boga i pokloni se igumanu i svoj bratiji. I svi ga celovaše kao novoukrašena anđelskim obrazom. A ovaj grleæi zlostavljane zbog njega, poèe sve moliti od srca za one koji su ih uvredili da u miru i bez pakosti kuæi stignu, govoreæi:

- Bog nam je, reèe, utoèište i sila, i postade pomoænik našavši nas u velikoj žalosti. / Psalmi Davidovi 46, 1./ Jer se neprijatelj nadao da æe žudnim traženjem roditelja mojih omesti stope moje usmerene ka Gospodu i da æe me od vašega u Gospodu srodstva otrgnuti, ali se pokaza posramljen i nesvršena posla, vašim ka Gospodu molitvama a ujedno i telesnom borbom za mene.

A ovi èuvši smirenomudru i pokornu reè njegovu, kako je puna svake premudrosti, zaboraviše na telesne rane koje im momci naneše, i kao da su zaplenili neko blago veseljahu se zbog njega.
(O smrti svetog Simeona)

Posle ovoga malo poživlevši prepodobni otac naš Simeon u manastiru svome koji se zove Hilandar, dostigavši meru savršenstva koju žele svi koji Boga ljube, Simeon divni, Simeon slatki, i delom Simeon, Simeon izvrsni, Simeon bogonosni i bogomudri, koji se nađe dobar u svemu, jer divan se pokaza hrabrošæu u zemaljskom vojevanju, pravdom i verom ukrašavan, milostinjom i darežljivošæu ništih ulepšavan, meðu carevima apostol, jer je apostolski narod svoj nauèio i verom prosvetio; hramove besova obori i crkve Bogu podiže, jeresi progna i sveštenike uvede, trnje zloèašæa istrže i lozu blagoèašæa zasadi, carstvo i krasote sveta kao trice prezre, krstonosno i nepovratno za Hristom pođe, poslušnošæu prema Bogu stran svojima i došljak u tuđoj zemlji postade, uèenik i poslušnik sina i u pustinji saposnik, - molitvama i uzdasima u æutanju i plaèu završi život, i ostavi dobru uspomenu onima koji hoæe život.

Koliko je pohvala po svakoj dobrodetelji ovoga muža sada mi nije moguæe govoriti, jer bi se produžilo vreme povesti. Mnogo, dakle, minuvši, kao apostolu reæi æu apostolske reèi: "Podvigom dobrim podviza se, posta trèanje savrši, veru saèuvavši, i vreme njegova odlaska k Bogu nastade, da pređe na beskonaèni i blaženi život, i da primi za njega èuvani venac pravde za svoje trudove, i za one koje je on spasavao, što spremi i što æe dati Gospod pravedni sudija u dan onaj, njemu i svima koji vole dan javljanja njegova." / Druga Timoteju poslanica ap. Pavla 4, 6-8./

I odmah pozva ljubljenoga sina svojega, i reèe mu:

- Približi se vreme da budem pozvan, èedo. Koliko si se potrudio za mene, za dobro duše moje, sada je još više vreme da mi pomogneš. Jer znam, što moliš u Boga daæe ti se.

Ovaj prišavši sa suzama obisnu se o vrat njegov, i reèe:

- Pre se ja, tebi pripadajuæi, molim, gospodine oèe, da kao što sam se za života tvoga, okriljen toplim ti ka Hristu molitvama, od sviju zala saèuvao, i sada opet kada Hristu odlaziš, izmoliæeš od njega svojim molitvama, njemu ugodnim, do kraja pokrov životu mojemu od zla, i neæeš ostaviti u svetim svojim molitvama ka Gospodu sve nas: decu tvoju u Gospodu i po telu roðenu ti, zemlju našu i crkvu, za koje si se trudio.

A prepodobni starac, izlivši mnoge suze, reèe.

- Ja o sebi ništa ne znam dok ne vidim Boga, i ako dobijem slobodu neæu vas ostaviti.

I položivši prepodobne ruke svoje na ljubljenog sina, blagoslovi ga. i umnoživši k Bogu molitvu za njega, zagri ga sa suzama i poslednje celovanje dade mu. I zapovedivši mu da svrši za srpske crkve mnoge nedovršene stvari, i za svete svoje mošti zamoli, govoreæi:

- Kada Bog posle izvesnog vremena blagoizvoli, skupivši jadtog tela grešne moje kosti, preneæeš ih u zemlju naroda mojega, i položiæeš u crkvi od mene sazdanog, koja je u mestu zvanom Studenica, u manastiru Presvete Bogorodice.

Bogomudri Sava ispovedi da æe izvršiti sve što je otac zapovedio.

Prepodobni pak prizva sabor monaha, bratiju i èeda u Gospodu, i svakoga od njih po imenu velova i blagoslovi, i sve veselo nagovaraše da se za njega mole, predajuæi ih Bogu i preèistoj njegovoj Bogomateri, a uz njihovu pomoæ i sinu svome bogomudrom Savi. I tako otpusti svakoga od njih u æeliju, zapovedivši da mu do ujutru niko ne dolazi, jer je veæ bila noæ.

I odmah u poslednjoj starosti iznenada mladiaeki sa odra ustade, i kao da je èekao da doðu neki blagorodni i ljubljene i svetli i visoki od cara, veselom dušom, svetlim i svetim anđelskim obrazom ukrasivši se, i tako se svetim i preèistim i besmrtnim i životvornim i strašnim i užasnim tajnama prièesti, rekavši:

- Slava Bogu za sve!

Malo posle toga bio je kao èovek obuzet ognjem prirodne smrti. A ljubljene sin njegov usrdno se podvizavao u poslednjoj službi za oca, mnogim izlivanjem suza, za celu noæ ceo psaltir nad njim izgovorivši, i nikoga nije puštao da uđe k njima nego ga nasamo pouèavaše i opominjaše da govori blagodarne molitve Bogu.

Kada je dan poèeo da sviaæe, unese ga u crkveni pritvor. I mogao se videti dirljivi prizor krajnje smernosti: onaj koji je nekada bio visok i ležao u zlatnoj i mekoj postelji, ležao samo na rogozini kao jedan od poslednjih i ubogih ljudi, dišuæi poslednjim dahom. Bratija ga opkoliše i oplakivahu gubitak oca, a prepodobni, jedva mogavši, podiže ruku i mahnu da bude tišina.

I razvedri mu se lice, i veselo gledaoše kao preèistoj ikoni Hristovoj i preèistoj njegovoj Materi. Izgledalo je kao da poje sa nekima drugima, a nije niko mogao razumeti. Došavši do kraja psalma, reèe jasno ovo:

"Svako dihanije da hvali Gospoda!" /Psalmi Davidovi 150, 6./

I tako su svi razumeli da je prepodobni i na kraju života sa anđelima pojao anđelsku pesmu, i da više, posle one anđelske pesme, ne treba druge pojeti.

Vedro gledajuæi na ikonu Hristovu, izgledaoše kao da dušu predlaže u ruke njegove. I gle, kao nekim dobromirisnim aromatima vazduh se ispuni tako da su se svi koji su tu stajali divili neobiènom i neiskazanom takvom blagouhanju.

I tako slatko u Gospodu usnu sveti starac, predavši dušu svoju Hristu Bogu, koga iznad svega zavole.

A ljubljene sin pripade na sveèasno lice oèeovo, i mesto toplom vodom vruæim suzama ovo umi, a tako isto i prepodobne mu ruke umi mnogim suzama. Na glavu ih svoju i oèi polažuæi celivaše, i upodobivši ih krstobrazno, na prsa njegova položi.

I tako sa svom bratijom užeže mnoge sveæe sa èasnim kandilima, i odade poèast èasnom i svetom telu prepodobnoga oca sa podobnim nadgrobnim pesmama u dovoljnim suzama. Imajuæi unutra u crkvi presvete Bogorodice grob ukrašen mramorjem, položiše ga u manastiru koji se zove Hilandar, slaveæi Oca i Sina i Svetoga Duha za pokoj blaženoga i svetoga oca.